

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی « سعید افغانی »

۰۸ نومبر ۲۰۱۵

بسم الله الرحمن الرحيم

غسل

؛

ترتیب غسل:

برای کسی که غسل می‌کند، سنت است افعالی را مراعات کند که پیغمبر صلی الله علیه و سلم در انجام غسل خود آن را رعایت فرموده است:

۱- شستن هر دو دست سه بار

۲- سپس شستن شرمگاه

۳- به دنبال آن به همانگونه که برای نماز وضوء می‌گیرد، وضوی کاملی بگیرد، در ضمن می‌تواند شستن پاها را بعد از اتمام غسل انجام دهد. این در صورتی است که در طشت و امثال آن خود را بشوید.

۴- به دنبال وضوء، سه بار آب بر سر خود بریزد و لابه لای موها را خلال کند تا آب بیخ موها برسد.

۵- بعد از آن آب را بر بقیه بدنش بریزد، البته از طرف راست بدن خویش شروع کند و بعد طرف چپ و همراه آن زیر بغلها و داخل گوشها و ناف و لای انگشتان پا را بشوید و بر اندامها دست کشد.

علت این که مستحب است قبل از غسل وضوء گرفت، سنت نبوی صلی الله علیه وسلم است چنان که در حدیثی از حضرت بی بی عایشه رضی الله عنها روایت است که: «کان رسول الله صلی الله علیه وسلم إذا اغتسل من الجنابة

یبدأ فیغسل یدیه، ثم یفرغ بیمینه علی شماله فیغسل فرجه، ثم یتوضا وضوءه للصلاة ثم يأخذ الماء فیدخل صابغه فی أصول الشعر، حتی إذا رأى أن قد استبرأ فحن علی رأسه ثلاث حنات، ثم أفاض علی سائر جسده، ثم غسل رجليه»

(پیامبر صلی الله علیه وسلم به هنگام غسل جنابت ابتداء دستهایش را می‌شست، سپس با دست راستش بر طرف چپش آب می‌ریخت و شرمگاهش را می‌شست. آنگاه وضوئی همچون وضوی نماز می‌گرفت و آب بر می‌داشت و با انگشتانش

بین موهایش را خلال می‌کرد تا مطمئن شود که آب به پوست رسیده است سپس سه مشت آب بر سرش می‌ریخت و به دنبال آن بر سایر بدنش آب می‌ریخت سپس پاهایش را می‌شست). متفق علیه.

هكذا در حدیث دیگری از بی بی عایشه (رضی الله عنها) روایت است که روزی اسماء رضی الله عنها از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره غسل حیض سؤال کرد.

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «تأخذ إحدان ماءها و سدرتها، فتطهر، فتحسن الطهور ثم تصب على رأسها فتدلكه دلکا شدیداً، حتى تبلغ شئون رأسها ثم تصب عليها الماء، ثم تأخذ فرصة ممسكة فتطهر بها فقالت أسماء: كيف أتطهر بها؟ فقال: سبحان الله تطهرى بها، فقالت عائشة كأنها تخفى ذلك: تتبعين بها أثر الدم. وسألته عن غسل الجنابة، تأخذ ماء فتطهر فتحسن الطهور أو تبلغ الطهور ثم تصب على رأسها فتدلكه حتى تبلغ شئون رأسها، ثم تفيض عليها الماء» (مسلم)

(هر کدام از شما مقداری آب و سدر را بردارد و با آن به خوبی طهارت بگیرد سپس آب را سرش بریزد و خوب آن را مالش دهد تا آب به تمام نقاط سرش (زیرموها) برسد. سپس آب را بر خودش بریزد و تکه پنبه‌ای آغشته به مسک را برداشته و با آن خود را پاک کند، اسماء گفت: چگونه با آن خود را پاک کند؟ فرمود: سبحان الله! خودش را با آن پاک کند، عایشه در حالی که گویا می‌خواست آن را (از دیگران) پنهان کند، گفت: با آن تکه پنبه آغشته به مسک، اثر خون را پاک کند).

همچنین از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره غسل جنابت سؤال کرد، فرمود: «آب را بردارد و با آن به خوبی وضوء بگیرد سپس آب را بر سرش بریزد و آن را مالش دهد تا آب به تمام نقاط سرش (زیرموها) برسد، سپس آب را بر سایر بدنش بریزد».

اما اگر کسی غسل واجب داشت (غسل جنابت و حیض و نفاس) و غسل کرد، لازم نیست وضوء بگیرد، یعنی هرگاه کسی غسل واجب کرد و وضوء نگرفته بود، آن غسل به جای وضوء نیز کافی است (احتیاجی به وضوء گرفتن مستقل نیست). زیرا در حدیثی از حضرت بی بی عایشه رضی الله عنها بیان گردید که: «پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از غسل وضوء نمی‌گرفت».

در حدیث دیگری از ابن عمر روایت شده که: «مردی پیش او گفت: من بعد از غسل وضوء می‌گیرم.

در جواب او گفت: «لقد تعمقت» (پشت خود را بدر مبتلا کردی (کار بیهوده‌ای کرده‌ای) و خود را خسته کردی).

عالم شهیر جهان اسلام محمد بن عبد الله بن محمد المعافری، مشهور به القاضی أبو بکر بن العربی می‌فرماید: علماء در آن اختلاف ندارند که غسل وضوء را نیز در بر می‌گیرد و نیت طهارت از جنابت «نیت» وضوء را تکمیل می‌کند و آن را از بین می‌برد. زیرا موانع جنابت از موانع نداشتن وضوء بیشترند. پس نیت طهارت از موانع بیشتر، طهارت از موانع کمتر را نیز، شامل می‌شود و به جای آن کافی است.

اقسام طهارت:

طهارت شامل دو قسمت است:

۱- طهارت از حدث اصغر که بدان وضوء گرفتن می‌گویند.

۲- طهارت از حدث اکبر که به آن غسل کردن می‌گویند.

منظور از حدث اصغر، بی وضوءی است؛

وضوء عبارت است از طهارت و پاکیزگی صورت و دست و سر و پا با آب، که تفصیل آن در فصل وضوء بیان گردید.

با رفع بی وضوئی و داشتن وضوء ما می توانیم نماز بخوانیم و در حقیقت نماز بدون وضوء نزد الله تعالی قبول نیست. زیرا الله تعالی در قرآن عظیم الشان می فرماید :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ » (سوره مائده آیت ۶).

(ای کسانی که ایمان آورده اید، هرگاه خواستید که برای ادای نماز به پا خیزید و وضوء نداشتید، صورتتان را و دستهایتان را تا آرنج بشوئید و سرتان را مسح کنید و پاهایتان را تا جلگ نیز بشوئید.)

و همچنین رسول الله صلی الله علیه وسلم می فرماید: « لا يقبل الله صلاة أحدكم إذا أحدث حتى يتوضأ »

(وقتی که وضوء نداشتید، خداوند نماز شما را نمی پذیرد مگر این که وضوء بگیرد و آنوقت نماز بخوانید).

شیخین و ابوداود و ترمذی آن را روایت کرده اند.

اما حدث اکبر یا واجب شدن غسل:

پاکی از حدث اکبر بر وضوء نیز مقدم تر است. یعنی اگر کسی وضوئی کامل هم بگیرد مادامی که بر او غسل واجب شده باشد، نمی تواند نماز بخواند. غسل نیز برای بعضی از عبادات واجب می شود.

آنچه غسل را واجب می کند:

اول: خروج منی در حالت بیداری یا خواب:

به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم : « إنما الماء من الماء » مسلم. (غسل با) آب به سبب خروج آب (منی) است. در حدیثی از ام سلمه روایت است که ام سلیم گفت : « یا رسول الله إن الله لا یستحی من الحق، فهل علی المرأة غسل إذا احتلمت؟ قال نعم إذا رأت الماء » (بخاری و مسلم) (ای رسول خدا! الله از بیان حق شرم نمی کند، آیا بر زن واجب است وقتی احتلام شد، غسل کند؟ فرمود : بله، هرگاه آب (منی) را دید).

البته هنگام بیداری، خروج منی به شرطی موجب غسل می شود که باشهوت همراه باشد ولی در خواب این شرط لازم نمی باشد به دلیل فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم : « إذا حذفت الماء فاغتسل من الجنابة، فإذا لم تكن حاذفا تغتسل » (ارواء الغلیل البانی). (وقتی آب را به حالت جهیدن بیرون کردی غسل جنابت کن ولی اگر آب به حالت جهیدن بیرون نشد غسل نکن).

اگر کسی در خواب محتلم شود ولی آب منی نبیند، غسل بر او واجب نمی شود ولی اگر آب منی را ببیند و احتلامی را در خواب به یاد نداشته باشد، غسل بر او واجب می شود، از عایشه روایت است :

«سئل رسول الله صلی الله علیه وسلم عن الرجل يجد البلل و لا یذکر احتلاماً؟ فقال : یغتسل، و عن الرجل یری أنه قد احتلم و لا یجد البلل؟ فقال : لا غسل علیه » (ترمذی). (از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره کسی که تری را می بیند ولی احتلامی به یاد نمی آورد سؤال شد، فرمود : غسل کند و همچنین درباره کسی که گمان می کند محتلم شده، بدون این که رطوبتی را ببیند، سؤال شد. پیامبر صلی الله علیه وسلم در جواب فرمود : غسل بر او واجب نیست).

دوم: جماع، اگرچه منی خارج نشود:

در حدیثی از ابوهریره روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « إذا جلس بین شعبها الأربع ثم جهدها فقد وجب الغسل و إن لم ینزل » (مسلم). (هرگاه بین رانهای زن بنشیند و شروع به آمیزش کند، غسل بر او واجب می گردد؛ اگرچه منی هم خارج نشود).

حکمت و فلسفه غسل جنابت :

چرا در دین مقدس اسلام در وقت جنابت حکم بر غسل جسم به عمل آمده است ؟
قبل از همه باید گفت که : هدف از غسل جنابت، پاکسازی نوعی آلودگی روحی است، که روش پاکی آن را شرعیت دین مقدس اسلام و سایر ادیان ابرهیمی با تفصیل بیان داشته است .

در احکام الهی با تمام صراحت بیان گردیده است که هدف گرفتن غسل ، وضوء و یا هم تیمم این است که مؤمن مسلمان باید طاهر و پاک شود «ولکن یرید لیطهرکم» (ولیکن الله میخواهد شما را پاک کند) (سوره مائده آیت ۶) این بدین معنی است تا زمانی که انسان طاهر و پاک نشود به پروردگار که طیب و پاک است نمی رسد ، و ظاهرات محبوب ذات پروردگار می باشد «والله یحب المطهرین» (و خدا کسانی را که خواهان پاکی اند دوست دارد) (سوره توبه آیت ۱۰۸) خواننده محترم !

از جانب دیگر اطباء حکمت و فلسفه غسل را در وقت جنابت از فهم طبی مورد بررسی قرار داده می فرمایند : خارج شدن منی از انسان یک عمل موضعی نیست (مانند بول و سایر زواید) که به طور نورمال از بدن خارج می شوند ، اثرات خروج منی در تمام بدن اشکار می گردد، طوری که تمام سلولهای بدن بعد از خروج منی در یک حالت فوق العاده و سستی مخصوص قرار می گرد ، این حالت سستی در بدن بدین معنی است که خروج منی بر تمام اجزای بدن تأثیرات معین و خاص خویش را بخشیده است .

اطباء می افزایند : در بدن انسان دو سلسله اعصاب نباتی وجود دارد که تمام فعالیت های بدن را تحت کنترل خویش دارد ، (اعصاب سمپاتیک) و (اعصاب پاراسمپاتیک) این دو رشته اعصاب در سراسر بدن انسان و در اطراف تمام دستگاه ها و جهازات داخلی و خارجی گسترده اند.

وظیفه اعصاب سمپاتیک (تند کردن) و به فعالیت واداشتن دستگاه های مختلف بدن است و وظیفه اعصاب (پاراسمپاتیک) (کند کردن) فعالیت آنهاست و از تعادل فعالیت این دو دسته اعصاب نباتی دستگاه های بدن به طور متعادل کار می کند .

گاهی جریان هائی در بدن رخ می دهد که این تعادل را به هم می زند، از جمله این جریانها مسأله (ارگاسم = اوج لذت جنسی) است که معمولاً مقارن خروج منی صورت می گیرد.

در این موقع سلسله اعصاب پاراسمپاتیک بر اعصاب سمپاتیک غلبه حاصل می کند و تعادل به شکل منفی به هم می خورد.

این موضوع نیز ثابت شده است که از جمله اموری که می تواند اعصاب سمپاتیک را به کار وادارد و تعادل از دست رفته را تأمین کند تماس آب با بدن است و از آن جا که تأثیر (ارگاسم) روی تمام اعضای بدن به طور محسوس دیده می شود و تعادل این دو دسته اعصاب در سراسر بدن به هم می خورد دستور داده شده است که پس از آمیزش جنسی یا خروج منی تمام بدن با آب شسته شود و در پرتو اثر حیات بخش آن تعادل کامل در میان آن دو دسته اعصاب در سراسر بدن برقرار گردد.

ناگفته نباید گذاشت که اجرای غسل صرف برای تحقق امور صیحی نبوده بلکه ، غسل بعد از جنابت از جمله عبادت در شرع اسلامی به شمار می رود و به همین دلیل است که اگر احیاناً غسل جنابت بدون نیت صورت گیرد، در جمله غسل جنابت محسوب نمی شود .

از جانب دیگر باید گفت که در وقت خروج منی یا آمیزش جنسی هم روح انسان متأثر می شود و هم جسم. روح انسان به سوی شهوات مادی کشیده می شود و جسم انسان به سوی سستی و رکود. غسل جنابت که هم شست و شوی جسم است و هم به علت این که به قصد قربت انجام می یابد شست و شوی جان است، اثر دوگانه ای بر روی جسم و روح می گذارد، روح را به سوی الله و معنویت سوق می دهد و جسم را به سوی پاکی و نشاط و فعالیت. خواننده محترم!

از همه این حکمت ها صحتی که بگذریم، وجوب غسل جنابت یک حکم اسلامی برای پاک نگه داشتن بدن و رعایت حفظ الصحة در طول زندگی است زیرا بسیاری از کسانی هستند که از نظافت خود غافل می شوند ولی این حکم اسلامی آنها را وادار می کند که در فواصل مختلفی خود را شست و شو دهند و بدن خویش را پاک نگاهدارند.

سوم: کافری که مسلمان می شود:

تفصیل آن در فوق بیان گردید.

چهارم: قطع شدن خون حیض و نفاس:

حکم این مسأله در حدیثی از حضرت بی بی عایشه (رضی الله عنها) چنین بیان گردیده است: پیامبر صلی الله علیه وسلم به فاطمه بنت ابی حبیث فرمود: «إذا أقبلت الحيضة فدعى الصلاة، وإذا أدبرت فاغتسلي و صلی» (بخاری و مسلم). هرگاه مدت حیض فرا رسید نماز را ترک و وقتی که پایان یافت غسل کن و نماز بخوان). بنابراین به اجماع، نفاس هم مانند حیض است.

در موارد فوق، غسل گرفتن واجب است ولی موارد دیگری نیز وجود دارند که غسل کردن در آنها مستحب است ولی واجب نیست مانند:

غسلهای مستحب:

- ۱- غسل پس از هر جماع:
- ۲- غسل مستحاضه (دائم الحيض):
- ۳- غسل بعد از بیهوشی:
- ۴- غسل عید فطر و قربان و روز عرفه:
- ۵- غسل بعد از شستن مرده:
- ۶- غسل احرام برای حج یا عمره:
- ۷- روز جمعه

ارکان غسل عبارتند از دو مورد:

۱- نیت، به دلیل حدیث (إنما الأعمال بالنیات) (راوی حدیث: بخاری و مسلم) یعنی: «قبول و صحت اعمال به نیت بستگی دارد».

۲- رساندن ویا هم وصول آب به تمام بدن.

یادداشت:

ولی نباید فراموش کرد که: بر زن واجب نیست که برای غسل جنابت موهای بافته شده‌اش را باز کند ولی برای غسل حیض باید آنها را باز کند:

در این مورد توجه شما را به حدیثی روایت شده از ام سلمه (رضی الله عنها) جلب می‌نمایم: «گفتم: ای رسول الله! من زنی هستم که موهایم را می‌بافم آیا برای غسل جنابت باید آنها را باز کنم؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم در جواب فرمود: خیر، بلکه کافی است که سه مشت آب را بر سرت بریزی، سپس آب را بر تمام بدنت جاری کنی تا پاک شوی» (نسائی)

همچنان در حدیث دیگری از عایشه (رضی الله عنها) روایت است که اسماء از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره غسل حیض سؤال کرد. پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «هر کدام از شما مقداری آب و سدر را بردارد و با آن به خوبی طهارت بگیرد سپس آب را بر سرش بریزد و خوب آن را مالش دهد تا آب به تمام نقاط سرش (زیرموها) برسد. سپس آب را بر خودش بریزد و تکه پنبه‌ای آغشته به مسک را برداشته و با آن خود را پاک کند، اسماء گفت: چگونه با آن خود را پاک کند؟ فرمود: سبحان الله! خودش را با آن پاک کند، عایشه در حالی که گویا می‌خواست آن را (از دیگران) پنهان کند، گفت: با آن تکه پنبه آغشته به مسک، اثر خون را پاک کند» (مسلم)

همچنین در این بابت حدیثی دیگری داریم که روزی یکی از صحابه از پیامبر صلی الله علیه وسلم درباره غسل جنابت سؤال کرد، فرمود: «آب را بردارد و با آن به خوبی وضوء بگیرد سپس آب را بر سرش بریزد و آن را مالش دهد تا آب به تمام نقاط سرش (زیرموها) برسد، سپس آب را بر سایر بدنش بریزد».

خواننده محترم!

از فحوای احادیث متذکره می‌توان فرق بین طریقه غسل حیض و طریقه غسل جنابت را به صورت واضح دریابیم، طوری که در طریقه غسل زن حیض آمده است که: زن حیض باید در مالیدن سرش مبالغه کند و آن را پاک نماید ولی در طریقه غسل جنابت چنین تأکیدی به عمل نیامده.

همچنین در حدیث ام سلمه دریافتیم که در غسل جنابت واجب نیست که به صورت حتمی موی بافته شده باز گردد. در اصل موهای بافته شده را باید باز کرد تا یقین حاصل شود که آب به بیخ آنها رسیده است. ولی دریافتیم که در غسل جنابت به خاطر تکرار و مشقت زیاد در این کار (باز کردن موها)، مورد عفو شرع قرار گرفته است، خلاف غسل حیض که در ماه تنها یک بار صورت می‌گیرد.

خواننده محترم!

در برپا کردن نماز به صورت درست و واقعی آن در جنب این که بر طهارت بدن از بی وضوئی یا حدث اکبر، و طاهر بودن لباس تأکید به عمل آمده است، بر پاکی و طهارت محل و مکان ادای نماز که باید از نجاسات پاک باشد نیز تأکید جدی به عمل آمده است. پایان

غسل:

تتبع، نگارش و نوشته از:
الحاج داکتر امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»